

การวิจัยและพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาหมู่บ้านนาบอนหมู่ที่ 7
ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

Reserch and Development a Sufficiency Economy Village : a Case Study at
Ban Nabon Moo 7 Chaiyapruk Sub District MuangLoei District Loei Province

สุทัต หนูมาก*

Sutat Noomak

ภัทรธิดา ผลงาม**

Patthira Phon-ngam

Received : November 9, 2017

Revised : January 31, 2018

Accepted : June 6, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่บ้านนาบอน หมู่ที่ 7 ผสมผสานวิธีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกในหมู่บ้าน จำนวน 155 ครอบครัว การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์ เจาะลึก การสนทนากลุ่มและการประชุมระดมความคิดเห็น ในตัวชี้วัดการพัฒนาหมู่บ้านตามเกณฑ์การประเมินของกรมพัฒนาชุมชน โครงการอบรมบัญชีครัวเรือน พบว่าผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนได้รับความรู้และสามารถวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายในครอบครัวของตนเองได้แต่หลังจากการดำเนินการตามโครงการแล้วสมาชิกในชุมชนบ้านนาบอนไม่นำไปปฏิบัติต่อเนื่องได้ โครงการส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด พบว่า สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเสริมสามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้ครัวเรือนได้จริง โครงการการจัดทำสวนพอเพียง พบว่า การดำเนินโครงการทำให้ในชุมชนมีส่วนร่วมชื่อ “สวนพอเพียงบ้านนาบอนหมู่ที่ 7” ใช้ปลูกผักและไม้ยืนต้น โครงการการปลูกผักสวนครัว พบว่า ผลการดำเนินโครงการทำให้สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเสริมให้ครัวเรือน สามารถสร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้ครัวเรือนได้จริง เป็นต้น

คำสำคัญ : เศรษฐกิจพอเพียง / วิถีพอเพียง / หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง /
การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง / เลย

*นักศึกษาลัทธิสุทธศาสตร์ปรัชญาดุสิตบัณฑิตสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
Ph.D. Doctor of Philosophy Program in Regional Development Strategy Loei Rajabhat University

**อาจารย์ประจำสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
Lecturer in Regional Development Strategy Loei Rajabhat University

ABSTRACT

This research study focused on the development of Sufficiency Economy Village at Moo Ban Na Bon, Moo 7. The research was conducted with the mixing of qualitative and quantitative methods. The sample group consisted of the members of 155 households. The qualitative method used an in-depth interview, in-group discussion and brainstorming. According to the indicators of the village development based on the evaluation criteria made by the department of community development, it was found that the community leaders and the community members gained the knowledge and were able to analyze the income and the expense of their own family; however, after completing the project, the members of Moo Ban Na Bon community could do this task continuously. On the other hand, the result of the mushroom cultivation promotion project revealed that the community members could do it as their part-time job to reduce the expenses and increase the incomes for their households. For the sufficient garden promotion project, it was found that there the community has made their own new garden called “SuanPorPiang Ban Na Bon Moo Thi7” for growing vegetables and trees. And finally, the homegrown vegetable promotion project revealed that doing the project the community members had a part-time job to increase income and reduce expenses in their household.

Keywords : Sufficiency Economy / Sufficiency Lifestyle / Sufficiency Economy Village / Development of Sufficiency Economy Village / Loei

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากกิจกรรมการผลิตโดยเฉพาะในภาคการเกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมแต่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่าด้วยการหมุนเวียนทุน ธรรมชาติภายในพื้นที่และด้วยวิธี การทำเกษตรที่เน้นปลูกเพื่อกินเองก่อนและการทำงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเช่น การทำปุ๋ยชีวภาพ การปลูกผักและข้าวที่ปลอดสารพิษ การทำสวนสมุนไพรของชุมชน การคิดค้นสารไล่แมลงสมุนไพรการทำถ่านชีวภาพ การรวมกลุ่มขยายพันธุ์ปลา การแปรรูปผลผลิตและการทำเกษตรผสมผสาน เป็นต้น (The Community Development Department Ministry of Interior, 2009)

การรวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์ร่วมมือกันทั้งในด้านปัจจัยและอุปกรณ์การผลิต การตลาด เงินทุน การศึกษา และชีวิตความเป็นอยู่มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากความรักและเอื้ออาทรต่อกัน เช่น กิจกรรมต่อต้านยาเสพติด การนมัสการพระให้มาช่วยสอนจริยธรรมและศีลธรรมในโรงเรียนชุมชน การรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน การจัดตั้งร้านค้าชุมชน การจัดทำแผนแม่บทชุมชน การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ การร่วมอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรวมกลุ่มทำขนมของแม่บ้านหรือรวมกลุ่มเพื่อปลูกพืชผักสวนครัวบนพื้นฐานของการปลูกฝัง สมาชิกในชุมชนให้มีความเอื้ออาทรต่อกันมากกว่าค่านึงถึงตัวเงินหรือวัตถุ มีความคิดที่จะแจกจ่ายแบ่งปันให้ผู้อื่นซึ่งจะทำให้ได้เพื่อนและเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดีที่จะช่วยลดความเห็นแก่ตัวและสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในจิตใจแม้ว่าระดับความพอเพียงของแต่ละคนจะไม่เท่าเทียมกัน แต่ทุกคนก็สามารถดำเนินชีวิตตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วยการยึดมั่นในหลักการ 3 ประการเหมือนกัน คือการใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง รู้จักพัฒนาตนเอง ด้วยการพยายามทำจิตใจให้ผ่องใส

รวมทั้งมีความเจริญและมีความเย็น ในจิตใจอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นแล้วการคิดพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆคือเมื่อปัญหาจากการดำเนินชีวิตก็ให้ใช้สติปัญญาไตร่ตรอง หาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขไปตามเหตุและปัจจัยด้วยความสามารถและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ก่อนที่จะคิดพึ่งผู้อื่น และมี การปรึกษาหารือถ้อยทีถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน และในท้ายที่สุดการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักลดกิเลสและลดความต้องการ ของตนเองลงเพื่อให้เหลือแรงและเวลาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากขึ้นกิจกรรมดังกล่าวเป็นฐานในการพัฒนาประเทศสร้างกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน (Phon-ngam, P., 2018)

หมู่บ้านนาบอน หมู่ที่ 7 ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด155 ครัวเรือน และมีประชากรทั้งหมด 623 คน ในชุมชนมีอาชีพทำการเกษตร เช่น ปลูกยางพารา ทำนา ทำไร่ ทำสวน ปลูกข้าวโพดและปลูกผักตามลำดับ โดยอาศัยน้ำในฤดูฝน ฝายน้ำล้นบ้านหัวฝายและแม่น้ำเลย ปัจจุบันแหล่งน้ำดังกล่าวมีน้ำน้อยไม่เพียงพอต่อการใช้เพาะปลูกเนื่องจากฝนแล้ง ทำให้พืชผลทางการเกษตรได้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร มีปัญหาด้านผลผลิตทางการเกษตรได้ผลผลิตน้อย เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูง ปุ๋ย ยาฆ่าหญ้า ฆ่าแมลง ราคาแพงผลผลิตต่ำ ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัว อีกทั้งสมาชิกในชุมชนไม่มีอาชีพเสริมรวมทั้งไม่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจสมาชิกในชุมชนมีรายได้น้อย มีค่าใช้จ่ายเกินรายได้ ทำให้เกิดภาระหนี้สินจึงเป็นสาเหตุของการก่อหนี้สินให้กับตนเอง และไม่มีเงินเก็บสะสม (Phosaed, M., 2016) ผู้ใหญ่บ้านนาบอนและจากการประชุมสมาชิกในหมู่บ้านต่างมีความต้องการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้เสริมและลดรายจ่ายในครอบครัว โดยเห็นว่าควรนำเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านตามเกณฑ์การประเมินของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

จากสภาพปัญหาการดังกล่าวนี้วิจัยผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชนและสมาชิกในชุมชนที่บ้านนาบอน หมู่ที่ 7 ต่างมีความเห็นพ้องต้องกันว่าควรส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้โดยการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อพัฒนาหมู่บ้านนาบอนเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามเกณฑ์การประเมินของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชน
2. เพื่อพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
3. ประเมินผลการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในศึกษาสภาพการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชน ได้แก่ ตัวแทน

จากครัวเรือนในชุมชน จำนวน 155 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในศึกษาสภาพการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชนเป็นแบบสำรวจชุมชน เชิงปริมาณ

แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสำรวจชุมชนเพื่อสำรวจบริบทชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน ด้านเศรษฐกิจสภาพการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสำรวจความต้องการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน

ตอนที่ 3 แบบประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามตัวชี้วัดของกรมการพัฒนาชุมชน

กระทรวงมหาดไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมแบบสำรวจชุมชนเพื่อสำรวจบริบทชุมชนด้าน ด้านสังคม ด้านการศึกษาด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน ด้านเศรษฐกิจสภาพการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ด้านความต้องการและ แบบประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามตัวชี้วัดของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จำนวน 15 ชุด ด้วยตนเองโดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนเป็นผู้ช่วยรวบรวมแบบสำรวจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลสำรวจชุมชน ด้านสังคม ด้านการศึกษาด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน ด้านเศรษฐกิจสภาพการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ด้านความต้องการและแบบประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามตัวชี้วัดของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยวิเคราะห์โดยการลงรหัสและบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้ สถิติ ร้อยละ ความถี่และค่าเฉลี่ย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงของสมาชิกในชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ผู้นำชุมชนและนักพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน และสมาชิกในหมู่บ้าน เพื่อศึกษาความต้องการในการดำเนินกิจกรรมต่างๆตามเศรษฐกิจพอเพียงของคนในชุมชนมีผู้เข้าร่วมสนทนา จำนวน 10 คน

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการระดมความคิดเห็น เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ผู้นำชุมชน นักพัฒนาชุมชนและสมาชิกภายในชุมชนร่วมทั้งภาคีที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน ได้นำไปสู่การกำหนดกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์ตัวชี้วัดของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงของสมาชิกในชุมชนเป็นเชิงคุณภาพ แบ่งได้ 3 ตอน ดังนี้

ตอน 1 แบบสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านและนักพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ที่ผ่านมามีกิจกรรม/โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อะไรบ้างและท่านมีข้อเสนอแนะการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และมีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงพอประมาณและอย่างมีเหตุผลอย่างไร เป็นต้น

ตอน 2 การสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาความต้องการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีผู้เข้าร่วมสนทนา ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้านและสมาชิกในชุมชนจำนวน 10 คน ได้แก่ การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ต้องการให้มีกิจกรรมอะไรบ้าง และต้องการมีอาชีพเสริมหรือไม่ อาชีพอะไร ฯลฯ

ตอน 3 ประเด็นการระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับชุมชนผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็นเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้นำชุมชน นักพัฒนาชุมชนและสมาชิกในชุมชน รวมทั้งภาคีที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก สทนากลุ่มและจัดเวทีระดมความคิดเห็นด้วยตนเองโดยมีผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนเป็นผู้ช่วยในการดำเนินการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นการวิเคราะห์ตีความจากข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงกิจกรรมนี้เป็นการวิจัยแบบลงมือปฏิบัติโดยการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อพิจารณาเลือกกิจกรรมที่ประเมินไม่ผ่านตามเกณฑ์ตัวชี้วัด

สถานที่

สถานที่ที่ใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ใช้พื้นที่ในเขตบ้านนาบอนหมู่ที่ 7

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยประเมิน Out put และ Out come ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินผลการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 14 คน นักพัฒนาชุมชนประจำตำบล จำนวน 1 คน และผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงของคนในชุมชน จำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนนักพัฒนาชุมชนประจำตำบลและใช้แบบสอบถามความพึงพอใจจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีเกณฑ์คะแนนความพึงพอใจ 5 ระดับ ดังนี้

80-100%	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจกิจกรรม มากที่สุด
70-79%	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจกิจกรรม มาก
60-69%	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจกิจกรรม ปานกลาง
50-59%	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจกิจกรรม น้อย
ต่ำกว่า 50%	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจกิจกรรม น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลประเมินผลการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงหลังจากการดำเนินกิจกรรมแต่ละโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกได้ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบความพึงพอใจโดยการลงรหัสและบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้ สถิติ ร้อยละ ความถี่และค่าเฉลี่ย
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นการวิเคราะห์ตีความจากข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชน

โดยวิธีการสำรวจข้อมูลขั้นพื้นฐาน ด้านรายรับ-รายจ่าย ภาระหนี้สิน ความต้องการอาชีพเสริมและตัวชี้วัดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน จำนวน 155 หลังคาเรือน โดยผลการศึกษา สภาพการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร่าย ซื้อมีไม่จำเป็น เช่น อาหารเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม โทรศัพท์มือถือ ในราคาที่สูงเกินความจำเป็นมีรายจ่ายมากกว่ารายรับเป็นสาเหตุให้ประชาชนมีหนี้สิน มีความต้องการอาชีพเสริมร้อยละ 95.48 มีภาระหนี้สินร้อยละ 58.07 เมื่อประเมินสภาพการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามตัวชี้วัดจำนวน 3 ระดับ 20 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) การลดรายจ่าย เช่น ปลุกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ไว้บริโภคในครัวเรือน (2) การทำเกษตรอินทรีย์ (3) ครัวเรือนมีการลดและเลิกอบายมุข (4) ครัวเรือนมีกิจกรรมประหยัดพลังงาน (5) ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น เช่น การเพาะเห็ดขายในชุมชน (6) มีการดูแลสาธารณสุขสมบัติของหมู่บ้าน (7) การจัดกลุ่มกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มอาชีพ (8) การทำการเกษตรแบบผสมผสานหรือทฤษฎีใหม่ (9) การส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพ (10) ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์หรือกลุ่มกองทุนอื่นๆ (11) ครัวเรือนมีวินัยการใช้เงิน เช่น ทำบัญชีครัวเรือน (12) หมู่บ้านมีแผนชุมชนแผนครัวเรือน (13) การสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น (14) มีส่วนร่วมในการกิจกรรมต่างๆของชุมชน (15) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามสถานการณ์เมือง (16) คุณธรรมในหมู่บ้าน (ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทนและแบ่งปัน) (17) ด้านการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด (18) การอนุรักษ์แหล่งน้ำ/ป่าไม้/อื่นๆ เช่น ดูแลรักษาแหล่งน้ำ ปลุกต้นไม้ (19) การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกในชุมชน (20) มีการช่วยเหลือแบ่งปันในชุมชนพบว่า มีตัวชี้วัดอยู่ในระดับต่ำ (ระดับ 1) จำนวน 5 ตัวชี้วัดคือ (1) การลดรายจ่าย เช่น ปลุกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ไว้บริโภคในครัวเรือน (2) การทำเกษตรอินทรีย์ (3) ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น เช่น การเพาะเห็ดขายในชุมชน (4) การจัดกลุ่มกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มอาชีพ (5) ครัวเรือนมีวินัยการใช้เงิน เช่น ทำบัญชีครัวเรือน

2. ผลการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาบอน

ในส่วนนี้ใช้วิธีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้จัดเวทีระดมความคิดเห็น ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน มีผู้เข้าร่วมประกอบด้วยผู้นำชุมชน นักพัฒนาชุมชนและสมาชิกในชุมชน รวมทั้งภาคที่เกี่ยวข้องโดยการดำเนินโครงการตามเกณฑ์ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 5 ตัวชี้วัด ได้โครงการ 6 โครงการ ดังนี้

1. การลดรายจ่าย เช่น ปลุกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ไว้บริโภคในครัวเรือน จากการประชุมต้องการทำโครงการการปลุกผักสวนครัว
2. การทำเกษตรอินทรีย์จากการประชุมต้องการทำโครงการการจัดทำสวนพอเพียง เพื่อให้ให้ไปไร่รักษาหน้าดินและยังสามารถใช้ประโยชน์จากต้นไม้ที่ปลูกเป็นอาหารให้กับชุมชนได้
3. ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น เช่น การเพาะเห็ดขายในชุมชนจากการประชุมต้องการโครงการส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ดเพราะสามารถส่งขายตลาดในชุมชนและตลาดตัวเมืองได้
4. การจัดกลุ่มกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มอาชีพ ผู้เข้าร่วมประชุมต้องการโครงการการจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนและโครงการศึกษาดูงานการจัดการกลุ่ม
5. ครัวเรือนมีวินัยการใช้เงิน เช่น ทำบัญชีครัวเรือน โดยการจัดโครงการอบรมบัญชีครัวเรือน

ภาพที่ 1 ประชุมระดมความคิดเห็น

ที่มา : การประชุมระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน
เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559

หลังจากนั้นนำโครงการทั้ง 6 โครงการไปสู่การปฏิบัติเป็นระยะเวลา 8 เดือน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

โครงการที่ 1 โครงการอบรมบัญชีครัวเรือน พบว่า ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอบรมบัญชีครัวเรือน มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในพฤติกรรมและเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน จากกระบวนการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย สามารถลดรายจ่ายของสมาชิกในชุมชนได้จริงแต่ไม่สามารถใช้กับสมาชิกในชุมชนบ้านนาบอนได้ทุกครัวเรือน เนื่องจากการจัดทำรายรับ รายจ่ายต้องทำอย่างต่อเนื่องและต้องทราบรายรับ รายจ่ายของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งทำได้ยากเพราะแต่วันไม่ทราบว่าสมาชิกในครัวเรือนมีรายได้เท่าไรและมีรายจ่ายเท่าไร

ภาพที่ 2 การปฏิบัติการอบรมบัญชีครัวเรือน

ที่มา : การอบรมเชิงปฏิบัติการ ณ วัดโพธิ์ชัย บ้านนาบอน หมู่ที่ 7

โครงการที่ 2 โครงการส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด พบว่า สมาชิกในชุมชนสามารถทำก้อนเห็ด หนึ่งเห็ด และหยอดเชื้อเห็ด นำเห็ดเข้าโรงเรือน เก็บผลผลิตและนำไปขายภายในชุมชนได้ด้วยตนเองได้ สมาชิกในครัวเรือนและชุมชนโดยมีรายได้จากการจำหน่ายเห็ด จำนวน 5,500 บาท สามารถลดรายจ่ายและขายเพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัวตนเอง

ภาพที่ 3 การปฏิบัติการเพาะเห็ด

ที่มา : การอบรมเชิงปฏิบัติการเพาะเห็ด ณ วัดโพธิ์ชัย บ้านนาบอน หมู่ที่ 7

โครงการที่ 3 โครงการการจัดทำสวนพืชมงคลที่บ้านนาบอน พบว่า สมาชิกในชุมชนปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่ราชพัสดุได้แก่ ต้นไม้ ต้นขี้เหล็ก ต้นดอกแค ต้นมะกอกและต้นสะเดาไว้รับประทานภายในชุมชนและสามารถหารับประทานและจำหน่ายได้ทั้งฤดูกาล

ภาพที่ 4 การปฏิบัติการทำสวนพืชมงคลที่บ้านนาบอน

ที่มา : การปฏิบัติการปลูกไม้ยืนต้น ณ พื้นที่ราชพัสดุ บ้านนาบอน หมู่ที่ 7

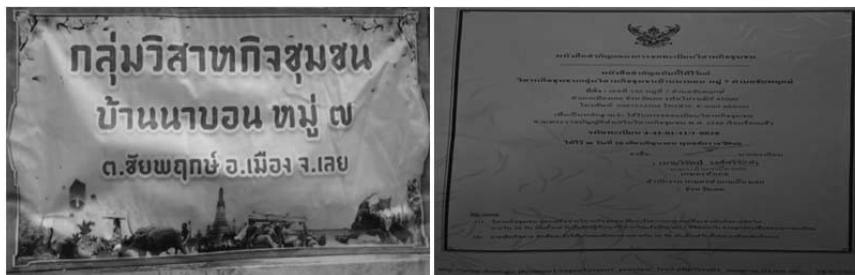
โครงการ 4 โครงการการปลูกผักสวนครัว พบว่า สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเสริมโดยปลูกพืชผักสวนครัวได้แก่ ข่า ตะไคร้ ใบกะเพรา ใบโหระพา มะกรูดมะนาว ผักกาด ผักชี ผักบุ้ง ถั่ว เป็นต้น ไว้รับประทานเอง เหลือไว้จำหน่าย ครัวเรือนมีรายได้ ลดรายจ่ายให้กับครัวเรือน

ภาพที่ 5 การปฏิบัติการปลูกผักสวนครัว

ที่มา : การปฏิบัติการปลูกพืชผักสวนครัว ณ บริเวณวัดโพธิ์ชัย บ้านนาบอน หมู่ที่ 7

โครงการที่ 5 โครงการรวมตัวเพื่อการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาบอน หมู่ที่ 7 พบว่าสมาชิกในชุมชนได้รวมตัวสมาชิก จำนวน 15 คน เพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและได้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คือ การเพาะเห็ด

ภาพที่ 6 การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาบอน หมู่ที่ 7
ที่มา : การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาบอน หมู่ที่ 7 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน

โครงการ 6 โครงการศึกษาดูงานการจัดการกลุ่ม พบว่า สมาชิกมีความรู้เรื่องการจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ดในกลุ่มเพาะเห็ดที่ประสบความสำเร็จนำความรู้มาใช้ในการเพาะเห็ดนางฟ้า สามารถนำมาพัฒนาสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ภาพที่ 7 การปฏิบัติการดูงานการจัดการกลุ่ม
ที่มา : การปฏิบัติการศึกษาดูงานการจัดการกลุ่ม ณ บ้านภูกระแต ตำบลนาอานอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

โดยสรุปการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาบอนได้ดำเนินโครงการทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายพุ่มเพื่อย่อยบนพื้นฐานของการประหยัดโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบในการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆได้แก่ ปลูกผักสวนครัว การเพาะเห็ด การจัดทำสวนพอเพียง การอบรมบัญชีครัวเรือน รวมทั้งการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการศึกษาดูงานการจัดการกลุ่ม

3. ผลการประเมินการดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการประเมินการดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยการประเมินผลผลิต Out put และการประเมินผลลัพธ์เกี่ยวกับการดำเนินโครงการซึ่งการประเมินผลผลิต Out put เป็นผลผลิตจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดำเนินโครงการพัฒนา รวม 6 โครงการ คือ โครงการอบรมบัญชีครัวเรือน โครงการส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด โครงการการจัดทำสวนพอเพียง โครงการการปลูกผักสวนครัว โครงการการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาบอน โครงการศึกษาดูงานการจัดการกลุ่มในการเพาะเห็ด ซึ่งในแต่ละโครงการสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โดยที่โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่เกิดจากความต้องการอาชีพของผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนโดยมีการดำเนินโครงการเป็นเวลา 8 เดือนและผลการประเมินผลลัพธ์เกี่ยวกับโครงการที่ได้ดำเนินไปนั้น โดยการประเมินความพึงพอใจของผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชน ได้แก่ โครงการการอบรมบัญชีครัวเรือน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับความพึงพอใจในกิจกรรมมากที่สุดและโครงการนี้ทำให้ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในพฤติกรรมและเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน จากการ

จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย สามารถลดรายจ่ายของสมาชิกในชุมชนได้ แต่สมาชิกไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการจัดทำรายรับ รายจ่ายเป็นเรื่องยุ่งยาก ซึ่งในแต่วันสมาชิกในครัวเรือนไม่ต้องการแจ้งรายได้เท่าไรและมีรายจ่ายเท่าไร โครงการส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกิจกรรมมากที่สุด เพราะเป็นโครงการที่ได้จัดขึ้นแล้ว สมาชิกในชุมชนได้ประโยชน์ได้จริงในชีวิต ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเสริม สามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้ครัวเรือน เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด และสร้างความสามัคคีให้กับสมาชิกในครัวเรือนและชุมชนโดยมีรายได้จากการจำหน่ายเห็ด จำนวน 5,500 บาท โครงการการจัดทำสวนพองเพียง พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกิจกรรมมากที่สุดและสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี เนื่องจากไม่ย่นต้นปลูกในพื้นที่ราชพัสดุ ได้แก่ ต้นไผ่ ต้นขี้เหล็ก ต้นดอกแค ต้นมะก่าและต้นสะเดา ซึ่งปลูกไว้ให้สมาชิกในชุมชนได้ไว้ใช้รับประทานและจำหน่ายได้ในระยะยาว โครงการการปลูกผักสวนครัว พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกิจกรรมมากที่สุดและสมาชิกในชุมชนบ้านนาบอนยังได้รับประโยชน์จากการปลูกผักสวนครัวได้ประหยัดค่าใช้จ่าย ไม่ต้องซื้อ เมื่อเหลือจากรับประทานนำไปขายร้านค้าในตลาดและขายในชุมชนโดยมีรายได้จากการจำหน่ายผักบุ้ง จำนวน 600 บาท โครงการการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาบอน หมู่ที่ 7 พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกิจกรรมมากที่สุดผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนบ้านนาบอนหมู่ที่ 7 ตำบลชัยพลภักษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยและเห็นด้วยกับการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจนี้ เพราะจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นการสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการกลุ่มและโครงการศึกษาดูงานการจัดการกลุ่มเพาะเห็ด พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกิจกรรมมากที่สุดเพราะการศึกษาดูงานมีประโยชน์ ต่อการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชน

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย ซื้อสิ่งของที่ไม่จำเป็น เช่น โทรศัพท์มือถือในราคาที่สูงเกินความจำเป็น จนมีรายจ่ายมากกว่ารายรับ เป็นสาเหตุให้ประชาชนมีหนี้สิน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากเป็นค่านิยมในการใช้โทรศัพท์มือถือในราคาแพงสามารถใช้งานในเวอร์ชันสูง ทันสมัยได้ นิยมการซื้อสินค้าอย่างฟุ่มเฟือยผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ Board of Committee Sufficiency Economy Ministry of Interior. (2006) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างได้สรุปว่าความพอเพียงที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำเนินชีวิตที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลครัวเรือนและกลุ่มกิจกรรมโดยสามารถเกิดขึ้นหรือนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองคือ อยู่อย่างพึ่งตนเองในระดับครอบครัว โดยสมาชิกต้องรู้จักพึ่งตนเอง ด้วยการร่วมกันทำกิจกรรมลดรายจ่ายเช่น เลิกอบายมุข ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ไม่สร้างหนี้ลดรายจ่าย/ลดต้นทุนการผลิต เช่น ผลิตปุ๋ยชีวภาพลดการใช้สารเคมีในการเกษตร ปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ขนาดเล็กไว้บริโภคโดยยึดหลัก “ปลูกทุกอย่างที่กิน/กินทุกอย่างที่ปลูก และใช้ทุกอย่างที่ทำ/ทำทุกอย่างที่ใช้ ปลูกพืชสมุนไพรเพื่อรักษาโรค และรู้จักการเก็บออม เป็นต้น” มีวิถีชีวิตอยู่อย่างพอเพียงโดยดำเนินชีวิตด้วยการเดินทางสายกลาง ไม่เบียดเบียนตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Thepsittha, S. (2003) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการเดินตามรอยพระยุคลบาทเศรษฐกิจพอเพียงช่วยแก้ปัญหาความยากจนได้ กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆมาใช้ในการวางแผนการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรมีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกเป็นอย่างดีและการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับ Booncharoen, B. (2000) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอด้วยความพยายามผลิตสินค้าขึ้นมาเองให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวกินและใช้หากผลิตได้เหลือกินเหลือใช้จึงขาย หากผลิตได้ไม่พอก็ต้องซื้อบ้างมีได้มุ่งผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียวโดยไม่นำมาบริโภคด้วย นอกจากนั้นการผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอในการผลิตและบริโภคและผลการประเมินหมู่บ้านตามตัวชี้วัดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สมาชิกบ้านนาบอนมีการดำเนินตามตัวชี้วัดที่ต่ำกว่าเกณฑ์การประเมิน จำนวน 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) การลดรายจ่าย เช่น ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ไว้บริโภคในครัวเรือน (2) การทำเกษตรอินทรีย์ (3) ผลิตสินค้าในท้องถิ่น เช่น การเพาะเห็ดขายในชุมชน (4) การจัดกลุ่มกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มอาชีพและ (5) ครัวเรือนมีวินัยการใช้จ่ายเงินเช่น ทำบัญชีครัวเรือน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากในชุมชนขาดความรู้ด้านการดำเนินชีวิตตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งไม่มีหน่วยงานรัฐและเอกชนสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด The Community Development Department Ministry of Interior. (2009) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง“พออยู่พอกิน”บ้านร่องปลายนาหมู่ 11 ตำบลบัวสลี อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย กล่าวว่าได้ส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยน้อมนำแนวคิดปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นแนวทางปฏิบัติโดยสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ใน 3 ระดับ คือ พออยู่พอกิน อยู่ดีกินดี และมีศรีสุข และได้กำหนดให้มีการขยายผลส่งเสริมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเฉลิมพระเกียรติฯ มีหลักเกณฑ์ในการประเมินความสำเร็จผ่านตัวชี้วัดต่างๆ

2. ผลการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาบอน

ผลการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยการดำเนินโครงการตามผลที่ได้จากการจัดเวทีระดมความคิดมีความต้องการดำเนินโครงการที่ต่ำกว่าเกณฑ์ชี้วัดของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จำนวน 6 โครงการ ได้แก่ โครงการอบรมบัญชีครัวเรือน พบว่าผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนได้สนใจเข้าร่วมโครงการดังกล่าวและเรียนรู้กระบวนการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย แต่หลังจากการดำเนินการตามโครงการแล้วสมาชิกในชุมชนบ้านนาบอนไม่นำไปปฏิบัติต่อเนื่องที่บ้าน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องที่ยุ่ยากเหนื่อย เกิดการท้อแท้ ซึ่งสอดคล้องกับ Pranee, C. (2008) ได้ทำการวิจัยเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน กล่าวว่า การทำสมุดบัญชีครัวเรือน ซึ่งสามารถช่วยวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนให้มีความพอดีและมีเงินเหลือเก็บออมไว้โดยจะต้องมีกิจกรรมลดรายจ่ายเพื่อให้เกิดการออมอย่างน้อย 1 ใน 4 ส่วนของรายจ่ายของครัวเรือน โดยวิธีการ คือ จัดบันทึกทุกครั้งที่ย้ายสิ้นเดือนให้สรุปรายรับ-รายจ่ายเงินเหลือสำหรับออมเพื่อวางแผน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในรายการที่ฟุ่มเฟือย ถ้ามีภาวะหนี้สินต้องวางแผนการใช้นี้ในระยะสั้น-ยาวตามความเหมาะสมโดยถ้ามีเงินเหลือจะต้องออมเพื่อการสะสมเงินทีละน้อยให้พอкупขึ้น นอกจากนี้ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ The Community Development Department Ministry of Interior. (2009) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง“พออยู่พอกิน”บ้านร่องปลายนา

หมู่ 11 ตำบลบัวสลี อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงรายที่กล่าวว่า หลักเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตัวชี้วัดด้านครัวเรือนมีวินัยการใช้เงินในชุมชน มีการออมในชุมชน มีแผนชุมชนและมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายในครัวเรือน นอกจากนี้ผลการศึกษาค้นคว้ายังสอดคล้องกับ Phon-ngam, P. (2018) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชนบ้านนาบอน หมู่ที่ 7 อำเภอเมือง จังหวัดเลยได้ กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจบ้านนาบอน มีการทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของ ครัวเรือนมีเพียงร้อยละ 28.6 เกือบทุกครอบครัวไม่เคยทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของครอบครัวร้อยละ 71.4 ใน ครอบครัวที่ยังทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของครอบครัวอยู่ในปัจจุบันเวลาที่สรุปยอดบัญชีหรือประมาณการรายรับ รายจ่ายภายในครัวเรือนทุกสิ้นเดือน ทุกครอบครัวมีความเห็นว่าการทำบัญชีหรือประมาณการรายรับ รายจ่าย ภายในครัวเรือน สามารถช่วยวางแผนลดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวได้โครงการส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด พบว่า สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเสริมสามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้ครัวเรือน เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อย่างต่อเนื่อง และสร้างความสามัคคีให้กับสมาชิกในครัวเรือนและชุมชน ผลการศึกษาค้นคว้าสอดคล้องกับ Suksawat, K. (2004) ได้ทำวิจัยเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านวิถีชีวิตเกษตรชุมชนพึ่งตนเองศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ รวมสวนเห็ดบ้านอรัญญิก ตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐมกล่าวว่า การเพาะเห็ดเป็นการ เพิ่มพูนรายได้กับผู้เพาะเห็ดอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ผลการศึกษาค้นคว้ายังสอดคล้องกับ Kahasawan, S., et al. (2014) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาบรรพบุรุษสำหรับผลิตภัณฑ์ สมุนไพรเด่น ของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสวนศรียา ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก กล่าวว่า เยาชวน เกษตรกร ชุมชนและสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังบูรณาการความร่วมมือ สร้างอาชีพ ส่งเสริมการเรียนรู้ในโครงการ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้จริง และความรู้ที่ได้รับตรงกับความต้องการและความสนใจของตัวเกษตรกรเอง จึงทำให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้ขึ้นโครงการ การจัดทำสวนพอเพียง พบว่าสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ได้ปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่ราชพัสดุ ได้แก่ ต้นไผ่ ต้นขี้เหล็ก ต้นดอกแค ต้นมะก่าและต้นสะเดา เป็นส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีอาชีพ สร้างรายได้ ให้กับครัวเรือนสมาชิกในชุมชนสามารถเก็บรับประทานและจำหน่ายได้ในระยะยาว ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับ Suphaponk, S. (1998) ได้ทำการวิจัยเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงทางรอดสังคมไทย ได้กล่าวถึงว่า การพึ่งตนเองได้แบบพออยู่พอกินของครอบครัวในชนบทคือปลูกทุกอย่างที่กินกินทุกอย่างที่ปลูกมีเหลือก็ขายพอ ขายก็มีเงินออม เช่น การปลูกต้นไผ่ ต้นขี้เหล็ก ต้นดอกแค ต้นมะก่า สะเดา มะกูด มะนาว ฯลฯ เป็นต้น และ สอดคล้องกับ Kaewarsa, K. (2017) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านสมุนไพร ที่บ้านนา ดอกคำ หมู่ 5 ตำบลนาดอกคำ อำเภอนาดูน จังหวัดเลย กล่าวว่า การปลูกพืชสมุนไพรเป็นการส่งเสริมให้ชุมชน ใช้เวลาว่างปลูกพืชสมุนไพร ไว้รับประทานเพื่อส่งเสริมสุขภาพโครงการปลูกผักสวนครัว พบว่า สมาชิกใน ชุมชนบ้านนาบอน ใช้เป็นอาชีพเสริมให้ครัวเรือน สามารถสร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้ครัวเรือน ซึ่งผลการศึกษา ครั้งนี้สอดคล้องกับ Pho Sink, K. (2006) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเพิ่มรายได้ครัวเรือนยากจนตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง บ้านโนนนาดี ตำบลหนองผือ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ กล่าวว่า รูปแบบการเพิ่มรายได้ ให้ครัวเรือน ได้แก่ กิจกรรมลดรายจ่ายโดยการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงปลา ไก่ รวมกลุ่มกันผลิตสินค้าอุปโภค บริโภค กิจกรรมเพิ่มรายได้ รวมกลุ่มกันทำอาชีพที่หลากหลาย และกิจกรรมการออม มีการวางแผนการออมใน ครัวเรือน ชุมชนโครงการการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาบอน พบว่าโครงการ มีการส่งเสริมสนับสนุน เศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง สามารถพึ่งพาตนเองและความเพียงพอของ ครอบครัวและชุมชนได้ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับ Hungsanawin, R. (2011) ได้ทำวิจัยเรื่องการ ดำเนินงานโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบได้กล่าวว่า การดำเนินการโครงการพัฒนาหมู่บ้าน

เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านหรือชุมชนมีการดำเนินการสร้างรายได้ในรูปแบบวิสาหกิจเป็นการประกอบกิจการด้วยหลักสามัคคีธรรมของชุมชน โดยชุมชนในการผลิตสินค้า การให้บริการและอื่นๆ เพื่อการเรียนรู้ การพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ด้วยการนำทุนของชุมชนมาดำเนินการเพื่อสร้างรายได้ โดยใช้รูปแบบการจัดการที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นกิจกรรมของชุมชนที่สร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน นอกจากนี้ผลการศึกษาค้นคว้ายังสอดคล้องกับ Ponkpit, S. (2005) ได้ทำการวิจัยเรื่องฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชนกล่าวว่า เป็นประกอบการโดยคนในชุมชน ร่วมกันคิด ร่วมกันจัดการผลผลิต โดยภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ของชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองและความพอเพียงของครอบครัวและชุมชนและโครงการศึกษาดูงานการจัดการกลุ่ม พบว่าเป็นโครงการที่ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนให้ความสนใจในการพัฒนาศักยภาพการรวมกลุ่มการเพาะเห็ดของชุมชนและแสวงหาประสบการณ์เพาะเห็ดนางฟ้า ที่คาดหวังว่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนได้ เป็นการสร้างเสริมแนวคิดการเพาะเห็ดและนำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้ายังสอดคล้องกับ Herntong, P.Y. (1998) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเองของเกษตรกร กล่าวว่าการศึกษาดูงานติดตามผลทำให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเองดีขึ้น มีแนวโน้มที่จะพึ่งตนเองในด้านต่างๆ มากขึ้นและผลการศึกษาค้นคว้ายังสอดคล้องกับ Suksawat, K. (2004) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านวิถีชีวิตเกษตรกรชุมชนพึ่งตนเองศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รวมสวนเห็ดบ้านอรัญญิก ตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมกล่าวว่ากลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการอบรมและดูงานต้องการมีความรู้และนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพเป็นของตนเองเพื่อสร้างรายได้เสริมให้ครอบครัวญาติพี่น้องและถ้ามีโอกาสก้าวหน้าก็อาจประกอบเป็นอาชีพหลักเป็นธุรกิจของตนเองต่อไปผู้เข้าอบรมหลายมีความต้องการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปเผยแพร่แก่ชาวบ้านเพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมแก่ครอบครัวโดยการจัดตั้งเป็นกลุ่มชุมชนกลุ่มสมาชิกเพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสร้างงานสร้างอาชีพสามารถเพาะเห็ดขายได้เองถ้าเห็ดล้นตลาดก็อาจมีการแปรรูปเห็ดในรูปแบบต่างๆ

3. ผลการประเมินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการประเมินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามโครงการพัฒนาหมู่บ้าน รวม 6 โครงการ ได้แก่ โครงการอบรมบัญชีครัวเรือน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกิจกรรม ในระดับมากที่สุดและผู้เข้าร่วมโครงการได้สนใจเรียนรู้กระบวนการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ทั้งนี้เพราะโครงการดังกล่าวเกิดจากความต้องการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนในการนำไปสู่การปฏิบัติจริง ผลการศึกษาค้นคว้ายังสอดคล้องกับ Ponkpit, S. (2005) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน ได้กล่าวว่า การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้องเริ่มจากเรียนรู้การทำบัญชีรายจ่ายของครัวเรือน เพื่อจัดการชีวิตให้มีระบบและระเบียบโครงการส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกิจกรรม ในระดับมากที่สุดและสมาชิกในชุมชนมีความสนใจมากและต้องการอาชีพการเพาะเห็ดเป็นอาชีพเสริมเนื่องจากมีงานทำ มีอาชีพเสริม มีรายได้ ลดรายจ่ายให้กับชุมชน เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนมีความหวังในการปลดหนี้ ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้ายังสอดคล้องกับ Suksawat, K. (2004) ได้ทำการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านวิถีชีวิตเกษตรกรชุมชนพึ่งตนเองศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รวมสวนเห็ดบ้านอรัญญิก ตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ได้กล่าวว่าเห็ดเป็นการเพิ่มพูนรายได้กับผู้เพาะเห็ดอย่างแท้จริงและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ผลการศึกษาค้นคว้ายังสอดคล้องกับ Montong, P. (1991) ได้ทำการวิจัยเรื่องทิศทางการพึ่งตนเองในสังคมที่กำลังเปลี่ยนไป ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ได้กล่าวว่า การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เป็นความพอใจของตนเองและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาด้วยตนเองตลอดจนการพัฒนาด้วยทิศทางของตนเองตามศักยภาพเพื่อลดการแสวงหาผลประโยชน์และการพึ่งพาจากภายนอกโครงการการจัดทำสวนพอเพียง พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกิจกรรมมากที่สุดเพราะสมาชิกในชุมชนมีอาชีพเสริม มีอาหาร โดยเก็บไว้รับประทานแล้วยังจำหน่าย เป็นรายได้ในระยะยาว ผลการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับ Suthon, C. (2017) ได้ทำการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยบูรณาการความร่วมมือของธุรกิจประกันชีวิตในจังหวัดเลย พบว่า โครงการที่จัดทำขึ้นเด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตชุมชน เด็กค้นหาการประกอบอาชีพที่สนใจ ถนัด เหมาะสมกับวัย มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพที่สุจริต รับผิดชอบต่อสวนผักดีมากมาย สร้างทักษะอาชีพ เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการทำงาน พัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้ประกอบการรุ่นเยาว์ เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย ทำให้เห็นคุณค่าของการเรียนรู้โครงการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกิจกรรมมากที่สุดเพราะสมาชิกในชุมชนบ้านนาบอนได้รับประโยชน์จากการปลูกผักสวนครัวเป็นอาชีพเสริม ทั้งนี้ยังสามารถลดรายจ่ายได้จริง ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ Phantasean, A., et al. (2006) ได้ทำวิจัยเรื่องสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงได้กล่าวว่า การประกอบอาชีพเสริมทำให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นโครงการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาบอน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกิจกรรมมากที่สุดเพราะการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจมีประโยชน์ต่อสมาชิกในชุมชนอย่างมาก ทั้งนี้การจัดตั้งกลุ่มเป็นความต้องการของสมาชิกในชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการกลุ่ม ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ Hungsanawin, R. (2011) ได้ทำวิจัยเรื่องการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ได้กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจกรรมของชุมชนที่สร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชนโดยชุมชนในการผลิตสินค้า การให้บริการและอื่นๆ เพื่อการเรียนรู้ การพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชนโครงการศึกษาดูงานการจัดการกลุ่มเพาะเห็ด พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจมากที่สุดเพราะในศึกษาดูงานได้รับประโยชน์และประสบการณ์ในการศึกษาดูงานและผลต่อการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาบอน หมู่ที่ 7 การศึกษาดูงานเป็นการหาประสบการณ์ในการจัดการบริหารกลุ่มอาชีพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการทำงานของกลุ่มได้จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้การจัดการบริหารเป็นทีมงาน ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้อง Suksawat, K. (2004) ได้ทำวิจัยเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านวิถีชีวิตเกษตรชุมชนพึ่งตนเองศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รวมสวนเห็ดบ้านอรุณฤกษ์ ตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ได้กล่าวว่า ความต้องการที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมหรือศึกษาดูงาน ไปเผยแพร่แก่ชาวบ้านเพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมแก่ครอบครัวโดยการจัดตั้งเป็นกลุ่มชุมชน กลุ่มสมาชิก เพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสร้างงานสร้างอาชีพสามารถเพาะเห็ดขายได้เองถ้าเห็ดล้นตลาดก็อาจมีการแปรรูปเห็ดในรูปแบบต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำแนวการดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงของในชุมชนบ้านนาบอน ไปกำหนดแนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงของชุมชนในหมู่บ้าน
2. แนวทางการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชนบ้านนาบอน หากสมาชิกในชุมชน นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต สมาชิกในชุมชนบ้านนาบอนสามารถพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจควรส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่ายให้กับสมาชิกในครัวเรือน ส่งเสริมให้มีการจัดการกลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชนและกำหนดมาตรการจูงใจสมาชิกในชุมชนหรือสร้างต้นแบบในกลุ่มที่สมัครใจทำบัญชีครัวเรือน หากได้ผลควรขยายไปยังครัวเรือนอื่นต่อไป

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ความเข้าใจ การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่สมาชิกในชุมชนและมีการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอและควรสร้างศูนย์การเรียนรู้ การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่สมาชิกในชุมชน เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการให้แก่ผู้สนใจต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาค้นคว้านี้ได้มีการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์การประเมินของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยที่บ้านนาบอน จึงควรมีการต่อยอดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในประเทศไทย

References

- Board of Committee Sufficiency Economy Ministry of Interior. (2006). **A Sufficiency Economy Village a Example**. Bangkok : Asaruksadindan Department of Provincial Administration.
- Booncharoen, B. (2000, January-June). **Self-sufficient economy**. *Academic Journal Economics of Krirk University*, 7(1), 4.
- Herntong, P.Y. (1998). **Self-Reliance of Farmer**. Khon Kaen : Khon Kaen University.
- Hungsanawin, R. (2011). **Operation Manual The Project Prototype A Sufficiency Economy Village**. Bangkok : Promotion Office Strong Community Department Department of Community Development.
- Kaewarsa, K. (2017). **Development of Community Health Promotion Model Using Local Wisdom on Herbs : A Case Study at Ban Na Dok Kham, M.5, Na Dok Kham Sub-District, Nduang District,Loei Province**. Loei : Rajabhat Institute Loei.
- Kahasawan, S., et al. (2014). **Technology Transfer Mushroom Cultivation By Steam Energy Saving Model And Reduce Pollution For Farmer Mushroom Manufacturer Kokpho Sub District Nakorn Nayok Province**. Bangkok : King Mongkut's Agricultural.
- Montong, P. (1991). **The Direction of Self-Reliance In Society Is Changing : A Case Study Moo Ban Song In North East Thesis in Sociology and Anthropology**. Bangkok : Thammasat University.
- Phaetrungsri, P. (2002). **Evaluation of the Community Economic Development Program to Self-Reliance for Sufficient According Royal Initiatives The New Theory A Case Study of Agriculture in Tha-Mai District Chanthaburi Province**. Thesis of Public Administration, Master Burapha University.
- Phantasean, A., et al. (2006). **Synthetic Knowledge Sufficiency Economy**. Bangkok : Office The Research support fund (TRF.).
- Phosaed, M. (2016, March 10). Nabon Village. Interview.

- Pho Sink, K. (2006). **Increasing Incomes of Poor Households According to Sufficiency Economy Concept Ban Phon Nadi Nong Phue Sub-district, Khao Wong District, Kalasin Province.** Kalasin : P.T.U.
- Phon-ngam, P. (2018). **Development of Economic Self-Reliance Potential for The Community in Thailand.** Loei : Rajabhat Institute Loei.
- Ponkpit, S. (2005). **Thinking Base The Master Plan To View Profile.** Bangkok : Jalearnwit Printing.
- Pranee, C. (2008). **Sufficiency Economy Sustainable Poverty solving.** Nakhon Sawan : ResearchAnd Development Rajabhat Institute Nakhon Sawan.
- Suksawat, K. (2004). **Local Wisdom the Way of Life in Self - agricultural Community : A Case Study of Arunyik's Mushroom Center, Tambol Kratumlom Ampour Sampran, Nakornpathom Province.** The Degree Master of Arts in Social Sciences Rajabhat Institute Dhonburi.
- Suphaponk, S. (1998, September). **A Sufficiency Economy Thai Social Survival. Family Document Magazine, 71-79.**
- Suthon, C. (2017). **Strategies for Promoting Learning of School Children in Loei Primary Education Office Area 3 By Integrating the Life Insurance business in Loei Province.** Loei : Rajabhat Institute Loei.
- The Community Development Department Ministry of Interior. (2009). **A Sufficiency Economy Village "Enough to Eat" Ban Rong Plai Na Moo 11 Bua Sa Li Sub-District, Mae Lao District, Chiang Rai Province.** Bangkok : Ministry of Interior.
- Thepsittha, S. (2003). **To Move For Ward With Self-Sufficiency Follow In His Majesty sFootsteps Sufficiency Economy Help Solve Poverty And corruption.** Bangkok : Srimueng Printing.